

jasnym sformułowaniu z traktatu Menakhot, uznaje jej sytuację za stosunkowo trudną⁵³, to inni jak Rops i Cohen — nie zgadzając się z podobnym twierdzeniem — mówią nawet o uprzywilejowaniu kobiety w Palestynie w porównaniu z rodziną grecką i rzymską⁵⁴. Decydujące znaczenie dla tej drugiej grupy badaczy posiada fragment, który stawia kobietę i mężczyznę w identycznej sytuacji jeśli chodzi o wypełnianie przepisów Tory, co nie oznacza wszakże tożsamości zadań jakie spoczywają na przedstawicielach obu płci⁵⁵.

Trudno jednak oprzeć się wrażeniu, że w obu przypadkach prezentowane stanowiska nie są wolne od pewnych uproszczeń. W rzeczywistości bowiem pozycja kobiety wydaje się znacznie bardziej złożona, a i sam temat nadal wymaga pogłębionych studiów z racji występujących w źródłach wielu niejasności i sprzeczności. Przykładowo, nie można przejść obojętnie wobec takich faktów jak brak kobiety zamężnej w zestawieniu osób zobowiązanych m.in. do przestrzegania szabatu, wyłączenie jej z udziału w modlitwach odmawianych przy stole i za nielicznymi wyjątkami w pielgrzymkach, oraz przede wszystkim pozbawienie osobowości prawnej; i tak, mąż mógł nie uznać jej wierzytelności, nie miała ona prawa do spadku po mężu, nie była powoływana na świadka i w konsekwencji nie mogła dochodzić własnej sprawiedliwości i wymierzać ją innym. Została ponadto odsunięta od funkcji kapłańskich. Podobnie i św. Paweł uważa, że niewieście nie wolno przemawiać w kościele czyli nauczać, chociaż czyni wyjątek dla prorokowania. Co jednak najbardziej znamienne to zwolnienie kobiet — na równi z niewolnikami i młodzieżą — z odmawiania Szema, i tak jak osoby w żałobie z noszenia tefilin; obowiązują je natomiast inne modlitwy, a zwłaszcza mezuza i błogosławieństwo po posiłku⁵⁶.

Część wypowiedzi rabinów czy niektóre sformułowania w Nowym Testamencie zawierają stwierdzenia, aczkolwiek niewolne od retorycznej przesady, tym niemniej wyraźnie niechętnie czy wręcz złośliwie pod adresem kobiet. Przypisują one kobietom szereg wad, w tym pojawiają się takie określenia jak to, że są żarłoczne, leniwe, zazdrosne, gadatliwe, kłótlive, opryskliwe, wiarołomne, próżne, zarozumiałe, ciekawskie, rozpustne, potrafią być okrutne i mściwe⁵⁷. Obrazy złych i trudnych do zniesienia kobiet, które dręczą swoich mężów, wielokrotnie występują w tekstach Talmudu. Los takich mężów nie tylko nie zasługuje na miano życia, ale codziennie obfituje w uderunki i upokorzenia. Niektórzy porównują kobiety do trądu, z którego pozwala wyleczyć jedynie rozwód, a w skrajnych wypowiedziach określa się je gorszymi od śmierci, wszelkich chorób i dolegliwości; to największe zło jakie tylko istnieje we wszechświecie. Rzecz jasna, że opinie powyższe nie dotyczą każdej kobiety, ale odnoszą się do kobiety złej, będącej uosobieniem przewrotności i stanowiącej zagrożenie tak dla spójności rodziny jak i całej społeczności⁵⁸. Pociąga je magia, czary i wroźby⁵⁹. Dużą wagę przywiązują do swojego wyglądu, klejnotów i ubioru. I gdy mąż chce sprawić swojej żonie przyjemność, to najlepiej jeśli ofiaruje jej szaty z najlepszego lnu, a ona w zamian za to będzie mu miłą i posłuszną. Traktat Ketuvot podaje znamieny opis kobiety: oczy umalowane, włosy starannie upięte, twarz pokryta grubą warstwą pudru. Z kolei według r. Khiya kobieta została stworzona tylko po to, by mogła się stroić. Ale z drugiej strony gdzie indziej powiada się o kobiecie, że może się wyróżniać urodą również wówczas, gdy nie używa barwnika do oczu, pudru i innych kosmetyków, a mimo to pozostanie pełna wdzięku⁶⁰.

Kobieta powinna zawsze milczeć, ponieważ dała się zwieść mężowi, i została stworzona później niż Adam. Swoje przyszłe zbawienie zawdzięcza wyłącznie macierzyństwu, które podobnie jak i małżeństwo jest jej głównym powołaniem⁶¹. Za główną zaletę dobrze ułożonej kobiety, a zwłaszcza żony, uważa się dość powszechnie pokorę i posłuszeństwo. Św. Paweł wymaga od niej podporządkowania się mężowi, którego nazywa „głową żony”⁶². Z kolei mąż winien okazywać swojej małżonce miłość i szacunek, ponieważ prawdziwe sprawowanie